

Juryrapport Thea Beckman-prijs 2016

Bij de toekenning van de Thea Beckmanprijs wordt onderscheid gemaakt tussen twee leeftijdsdoelgroepen, die om en om bekroond worden. Voor de Thea Beckmanprijs 2016 selecteerde de jury oorspronkelijk Nederlandstalige historische jeugdboeken voor lezers tot 12 jaar. Daarbij is gekeken naar titels die sinds medio 2014, de laatste keer dat de prijs voor deze doelgroep uitgereikt is, zijn verschenen. Daaruit is een longlist van twaalf titels en vervolgens een shortlist van vijf titels opgesteld.

De vijf boeken die uiteindelijk zijn genomineerd, bieden stuk voor stuk mooie en meeslepende historische verhalen, goed verteld en naar het oordeel van de jury aantrekkelijk voor de doelgroep. Onder de criteria die de jury heeft toegepast, is een gelijkwaardige rol weggelegd voor literaire kwaliteit en historische zeggingskracht. De overtuigingskracht waarmee het verhaal historisch ingebed is, weegt - zoals elk jaar - zwaar mee in de beoordeling.

Voor we overgaan tot de bespreking van de genomineerde boeken, een paar woorden over de leeftijdsindeling die de jury hanteert. Die is gebaseerd op de bibliotheekindeling, en impliceert dat de jury dit jaar een keuze maakt uit zowel A- als B-boeken, uiteenlopend van de eerste leesboekjes tot 'brugklasboeken'. Volgend jaar zijn de C- en D-boeken weer aan de beurt, lopend van de brugklas tot aan 'Young Adult'. De jury beschouwt deze tweedeling als een goede manier om gelaagdheid in haar oordeel te kunnen aanbrengen. Ze realiseert zich echter ook dat het onderscheid wat kunstmatig heeft, omdat er een grote groep jongeren is die vrijelijk uit zowel B als C-boeken put, en zich van onze waterscheiding terecht niets aantrekt. Waarvan acte.

Voorts signaleert de jury met genoegen dat er steeds meer historische jeugdliteratuur voor jonge kinderen verschijnt. Dat geldt voor de Stoere Steffie-reeks van uitgeverij Kluitman, de Zilveren Boekjes van uitgeverij Rubinstein, de AVI-boekjes van Arend van Dam, en voor enkele deeltjes uit de serie *Het geheim van...* van uitgeverij Leopold en uit de serie *Spannend* van uitgeverij Delubas, waarvan één boek dit jaar op onze shortlist staat. Mooi om te zien hoe op deze wijze historische verhalen ontsloten worden voor de jongste lezers.

De vijf genomineerde boeken zijn, in chronologische volgorde van hun thematiek:

Anneriek van Heugten, *Mijn moeder is geen heks*

Janneke en haar moeder Nelle leven van de verkoop van appels. Maar dan worden er mensen ziek. De schout geeft Nelle de schuld: zij heeft haar appels behekst! Iedereen gelooft het. En Nelle geeft ook toe dat ze een heks is, als ze onder druk gezet wordt. Dat doet ze echter alleen om haar dochter Janneke te redden. Want ook haar wil de schout pijn doen. Als Nelle een heks is, moet ze verbrand worden! Janneke geeft de hoop al bijna op. Maar dan duikt er opeens, vlak voor de brandstapel wordt aangestoken, een bezoeker op. Loopt het dan toch nog goed af?

De jury is onder de indruk van de manier waarop het de auteur lukt om voor een jonge doelgroep in beperkt bestek en in eenvoudig Nederlands een zwaar thema op een alleszins geslaagde manier te verwoorden.

*De animatie bij *Mijn moeder is geen heks* is gemaakt door Sandrino Cayo Huerta.*

Wim Bos, *De bende van Lijp Kot*

De elfjarige Pontus woont in het Amsterdamse Aalmoezeniersweeshuis. Zijn vader is op walvisvaart. Natuurlijk mist Pontus zijn pa, maar gelukkig heeft hij een baantje als bezorger op de vismarkt. Maar als Pontus in een steegje een stervende man vindt, slaat het noodlot toe. Voor hij het weet wordt hij beschuldigd van moord en moet hij uit handen zien te blijven van de schout en zijn rakkers.

Pontus vindt een schuilplaats bij de excentrieke bandiet Lijp Kot en de mooie Meintje, maar daarvoor moet hij zich wel bij hun boevenbende aansluiten. Terwijl zijn vader hem zo op het hart had gedrukt om zich nooit tot stelen te verlagen.

Dit goed vertelde verhaal leest volgens de jury als een avonturenroman waarin alle zintuigen geprikkeld worden: je hoort het 18e-eeuwse Amsterdam, je ruikt de vis en je proeft het bloed. De auteur is erin geslaagd om het goed in de historische verfgezette verhaal tot en met de verrassende ontknoping spannend te houden.

De animatie bij De bende van Lijp Kot is gemaakt door Einar Kluit.

Fedor de Beer, *Het Kindertransport*

Tijdens de begrafenis van oma Vliegmachien is de dertienjarige Marit verdrietig, maar ook boos. Boos op haar moeder, een beroemd violiste, die schittert door afwezigheid. Ongelooflijk, vindt Marit. Of toch niet?

En wie was die lieve, drukke oma Vliegmachien eigenlijk? Na haar dood stapelen de raadsels zich in rap tempo op. Waarom verstuurde oma ansichtkaarten van over de hele wereld naar zichzelf? En wat betekenen de vreemde tekens en de datum in het medaillon dat Marit van haar erft?

Met hulp uit onverwachte hoek ontrafelt Marit de waarheid over oma Vliegmachien. Haar speurtocht eindigt bij de trein vol Joodse kinderen die in juni 1943 van Vught naar Sobibor denderde: het Kindertransport.

De jury is geraakt door dit luchtige en tegelijkertijd indrukwekkende boek dat erin slaagt om het verhaal van de slachtoffers van het Kindertransport uit Vught op liefdevolle wijze te schetsen en in herinnering te houden.

De animatie bij Het Kindertransport is gemaakt door Leora Kannekens.

Selma Noort, *De zee kwam door de brievenbus*

"Mijn vader gooide mij van het dak. Ik kon het niet begrijpen. Wie gooit zijn kind nou weg? Mijn vader. Papa."

Als midden in de nacht de storm langs hun Zeeuwse huis raast, moeten Liesje, Swaan, hun broertje Bert en hun vader en moeder snel naar zolder. Ze zijn niet veilig voor het water, dat het huis binnenstroomt, zelfs via de brievenbus. Het wordt steeds enger omdat het water maar blijft stijgen. Als een reddingsboot voorbij vaart, gooit vader zijn twee dochters er vanuit de dakgoot in. De meisjes belanden in een opvangcentrum en moeten afwachten of ze hun ouders ooit nog terug zullen zien.

De jury is zeer onder de indruk van de manier waarop de auteur erin slaagt om voor haar jonge doelgroep met zo weinig woorden een zo goed lopend verhaal neer te zetten. Je kijkt door de ogen en kruipt in de huid van een nuchter en realistisch achtjarig kind dat het leven, ook in afschuwelijke gebeurtenissen, neemt zoals het komt.

De animatie bij De zee kwam door de brievenbus is gemaakt door door Tomé van der Kamp.

Martha Heesen, *Biezel*

Bies woont al bijna een jaar met haar ouders in een afgelegen boerderijtje, en ze is wel gewend aan de lange donkere bosweg waar het zo spookt, aan de dorpsmeisjes die weinig van haar willen weten, en aan de geheimzinnige nieuwe Indische kinderen op school. Maar aan een paar dingen wil ze niet wennen.

Ze wil niet dat kinderen vragen: wat doet jouw vader?

Ze wil ook niet dat de lieve buurvrouw Sofia in het dorp wordt uitgescholden, en dat haar huisje met stenen wordt bekogeld.

En ze wil al helemaal niets meer horen over de oorlog, die eeuwige vervelende oorlog! Want die is nu toch al dertien jaar voorbij?

De jury is zeer te spreken over de manier waarop de schrijfster het belangrijke thema 'uitsluiting' op een terloopse en genuanceerde manier in haar boek heeft verwerkt. Ze slaagt erin haar hoofdpersoon als een 'round character' neer te zetten, niet heldhaftig, maar wel dapper, en daardoor een geloofwaardig rolmodel.

De animatie bij Biezel is gemaakt door Jolijne Klijn.

[bekendmaking winnaar van de jeugdjury]

Voordat zij bekendmaakt wie de Thea Beckmanprijs 2016 wint, wil de jury haar dank uitspreken aan de studenten van de Willem de Kooningacademie die bij de genomineerde titels een animatie hebben gemaakt.

Ook een hartelijk woord van dank aan de jongeren die samen met jurylid Henne van Beveren en auteur en docente Marte Jongbloed de genomineerde titels hebben gelezen, en – geheel onafhankelijk van onze jury – tot een eigen oordeel zijn gekomen.

Tevens een dankwoord voor de schrijvers van de Ronde tafel die het historische kinderboek op handen dragen en - als elk jaar - ook dit weekend weer de kinderen in het Archeon kennis laten maken met hun passie.

Tot slot spreken we onze dank uit aan het Archeon zelf – een voor deze prijs zeer passende locatie waar de geschiedenis als vanzelf tot leven komt – dat ook dit jaar weer op uitstekende wijze voor, in- en aankleding van de prijsuitreiking zorg heeft gedragen.

En dan nu de ontknoping. De jury heeft gekozen voor een boek dat de jury beschouwt als de eerste onder zijns gelijken in deze competitie. Een boek met een dijk van een titel en een dijk van een openingszin.

De jury heeft besloten de Thea Beckmanprijs 2016 toe te kennen aan de prachtige jeugdroman *De zee kwam door de brievenbus* van Selma Noort.

De jury,

Henne van Beveren (kinderboekwinkel Silvester, Zoetermeer)

Liselotte Dessauvage (zelfstandig leesbevorderaar)

Hubert Slings (stichting entoen.nu, voorzitter)

Monique Veldman (Archeon)

Moniek Warmer (Stichting Jaap ter Haar / Ontwikkelaar educatieve culturele projecten)